

twijfelen, er zouden meer tegen dan vóór zijn. Maar dat was niet het punt in geschil: men kan den kwakzalvers alle eer bewijzen, maar *ieder*, dus ook *hun*, verbieden, in advertenties middelen of wegen aan te prijzen als in staat om zekere gevreesde ziekten te genezen.

Of de regeering van 22 Januari hierover verstandiger zal oordeelen, moet — met veel twijfel — worden afgewacht.

GEEN GEBREK AAN SOLLICITANTEN. — Er zijn bij de Hamburg-Amerika-lijn 40 plaatsen voor scheepsartsen open, waarvoor zich 1500 sollicitanten hebben aangemeld. (*Deutsche med. Wochenschr.*).

VOORTGANG VAN DE VOORLOOPIGE PACIFICATIE IN DUITSCHLAND. — Terwijl de *Berliner Aerzte-Correspondenz* van 2 Februari bericht, dat de groote organisaties van ziekenfondsen te Berlijn zich bereid hebben verklaard, de diensten der ziekenfondsartsen weder op den ouden voet te aanvaarden, totdat nieuwe overeenkomsten zullen zijn gesloten, is het volgens de *Deutsche med. Wochenschr.* van 8 Februari nog niet zoover gekomen. Het zijn slechts tien kleine ziekenfondsen, die den strijd geheel hebben opgegeven. Het „Verband der Krankenkassen” wil, vóór het nemen van een besluit, nog „höflichst” van den Groot-Berlijnschen Artsenbond vernemen, of deze bereid is, de kosten, die de strijd aan de ziekenfondsen heeft be-rokkend, te vergoeden; n.l. de behandelingslokalen, die tijdens den verdragloozen toestand zijn opgericht, ten deele nog in aanbouw zijn; de salarissen voor de heeren „onderkruipers” en het hulppersoneel, die daar werkzaam waren; item voor de heeren, die voor de spreekurenpraktijk bij contract waren aangesteld; voorts wat aan vergoeding voor geneeskundige hulp aan de verzekerden is uitgekeerd, voorzoover dit de normale uitgaven voor geneeskundige hulp heeft overtroffen. Verder biedt het „Verband” een honorarium van 5 mark per hoofd en per jaar aan.

In Beijeren is de overeenkomst zonder strijd bereikt op den grondslag, dat *alle* ziekenfondsartsen, ook de controleerende artsen, lid der organisatie van ziekenfonds-artsen moeten zijn. *De controleerende artsen worden in overleg met die organisatie benoemd.* Maar niet alle artsen worden toegelaten. Als er per 1000 verzekerden één arts is, mag er geen nieuwe bij. Omgekeerd *moeten* ziekenfondsen met vast aange-stelde artsen er één voor iedere 1000 verzekerden benoemen. De afgewezen artsen hebben gelegenheid tot hooger beroep. Dat is dan de *Numerus clausus*, waartoe men hier uit nood gekomen is, en waarin men in gezonde tijden nimmer zou hebben toegestemd.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

EEN INSULINEKWESTIE.

Gaarne wilde ik de redactie verzoeken mij toe te staan, een vraag tot onze ge-neeskundigen te richten. Insuline is onmisbaar; insuline is zeer duur (van de be-loofde prijsverlaging zag ik tot heden niets). Zou het nu niet in het algemeen belang zijn dit insuline goedkoop te doen worden? Handelt hij niet in strijd met dat be-lang, die tracht de insulinebereiding te monopoliseeren?

Deze gedachte is bij mij opgekomen naar aanleiding van het volgende: Een be-kend vaderlandsch pharmaceut wil insuline bereiden en onder dien (reeds in 1916 door SCHÄFER voorgestelden) naam in den handel brengen. Dit wordt hem onmo-gelijk gemaakt, omdat de Amsterdamsche hoogleeraar LAQUEUR het merk insuline heeft gedeponoord.

De rechtbank zal nu hebben te beslissen, of die inschrijving terecht is geschied. Ik heb als mijn meening bij de behandeling dier zaak te kennen gegeven, dat de inschrijving van het reeds in 1916 gebruikte woord insuline, zijnde een bestanddeel

van ons lichaam, even onjuist is als de inschrijving van het wat langer bekende woord „bloed” of „gal”.

Dit raakt echter den juridischen kant. Zelfs al ware die inschrijving formeel geheel correct, dan toch zou ik willen vragen: Is het gewoonte onder onze artsen op deze wijze den schijn op ons te laden het algemeen belang te verwaarloozen voor persoonlijke motieven? Ik geloof het niet, maar mocht het zoo zijn, dan toch zou ik die gewoonte willen uitroeien, hoe eer hoe beter.

Wij, artsen, behooren niet een merk in te schrijven, zelfs indien het een eigen ontdekking geldt. Dit verbiedt, voor mijn gevoel, de aard van ons beroep. Maar indien het een ontdekking geldt, waaraan wij part noch deel hebben, zooals prof. LAQUEUR aan het insuline, dan is zoo iets nog dubbel verkeerd.

Misschien is bovenstaande opvatting onjuist; ik wacht dan op verbetering ervan.

's-Gravenhage, 6 Februari 1924.

J. KOOPMAN.

Als beantwoording van de door KOOPMAN gestelde vragen, die de redactie van dit *Tijdschrift* mij ter inzage zond, diene het volgende:

De inschrijving van den naam insuline in Nederland is geschied op verzoek van een overeenkomstig de bedoeling van MACLEOD, secretaris van het Insuline-comité in Toronto, om maatregelen ter bescherming van het insuline in Nederland te nemen. Door deze maatregelen hoopte MACLEOD te voorkomen, dat onwerkzame en ondeugdelijke praeparaten onder den naam insuline in den handel zouden worden gebracht.

Verder bestaat er geen monopoliseering, want op het oogenblik zijn hier in het land 5 verschillende insuline-preparaten — en misschien nog wel meer — in den handel n.l. naast het Nederlandsche, Amerikaansche, Engelsche, Fransche en Zwitsersche praeparaten.

Reeds in Mei van het vorige jaar werd in de pers en in dit *Tijdschrift* het volgende meegedeeld en w.l. in een vorm, dien de voorzitter van het bestuur van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek, na ruggespraak met mij, heeft gekozen en die aldus luidde:

„Distributie van insuline in Nederland.

De ontdekkervan het insuline, prof. MACLEOD te Toronto, heeft aan prof. LAQUEUR, directeur van het Pharmaco-therapeutisch Laboratorium der Universiteit te Amsterdam (in welk laboratorium reeds insuline werd bereid), aan prof. W. STORM VAN LEEUWEN en aan prof. L. VAN ITALLIE, voorzitter van het bestuur van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek, machtiging verleend die maatregelen, te nemen, welke voor een behoorlijke distributie van insuline in Nederland noodzakelijk zijn. Een der genoemden heeft het woord insuline als merk laten inschrijven en den anderen gemachtigden het medegebruik daarvan gegeven.

Slechts die praeparaten, die door of vanwege de genoemden zijn goedgekeurd, waarvan door het opschrift moet blijken, zullen met den naam insuline mogen worden aangeduid”, enz.

In Nederland werd dus, omdat het praeparaat niet onder octrooi is gesteld, aan niemand verboden, praeparaten met insulinewerking te bereiden; integendeel staat dit aan een ieder vrij. Alleen wanneer men deze onder den naam insuline in den handel wil brengen, is overeenkomstig de bedoeling van het Toronto-Comité, noodig, dat de bereiding en de standaardisatie geschiedt onder toezicht van het Rijks Instituut en indien gewenscht van het Pharmaco-therapeutisch Laboratorium te Amsterdam. Wil men zich niet aan de contrôle van de door MACLEOD aangewezen instituten onderwerpen, dan behoeft men slechts een anderen naam voor zijn praeparaat te bedenken en niemand zal zich tegen een dergelijk praeparaat verzetten.

Het is mij niet duidelijk, hoe iemand zich kan stooten aan deze regeling, die uitsluitend bedoeld is als waarborg voor de werkzaamheid der praeparaten, die den naam insuline dragen — een zeer begrijpelijke wensch van de Canadeesche onderzoekers, die dit middel hebben ontdekt.

Vóór het lezen van dit ingezonden stukje was mij niets bekend over een hangende kwestie „van een bekenden vaderlandschen pharmaceut,” aan wien geweigerd zou

zijn insuline in den handel te brengen, noch van de behandeling van een zaak, waarin KOOPMAN zijn meening zou hebben geuit.

Wat de duurte van het praeparaat betreft, met toenemende ervaring bij de bereiding is de prijs gedaald; juist 1 Februari heeft deze dan ook weer een belangrijke verlaging ondergaan. Ik hoop, dat het insuline binnenkort nog veel goedkooper zal kunnen worden, als gewijzigde bereidingsmethoden in de praktijk bruikbaar zullen blijken.

Amsterdam, 15 Februari 1924.

E. LAQUEUR.

DE BERI-BERI BIJ HET LEGER IN NED. INDIË.

Onder dit opschrift komt onder het hoofd Arts en Samenleving in het *Tijdschrift* van 15 December 1923 een artikel voor van de hand van J. W. WOLFF, waarin hij het op het eind van zijn betoog betreurt, naar aanleiding van een beri-beri-„epidemie” op een schip der Kon. Marine, dat men zich daar niet tijdig heeft gespiegeld aan de ervaring bij het leger opgedaan.

Ik geloof, oordeelende naar de ervaring opgedaan tijdens mijn dienst in Indië bij de Marine gedurende de jaren 1917—1920, dat dit spiegelen niet noodig is. De Marine heeft, wat de beri-beri-bestrijding betreft, een zelfstandige traditie hoog te houden en heeft dat, voor zoover ik weet, ook steeds gedaan. Geregeld wordt vitaminen-rijke voeding verstrekt niet alleen door doelmatige rijst, maar ook door katjang-idjoe te verstrekken en zoo veel mogelijk versche groenten, vruchten, versch vleesch, waarvoor zelfs een voor het leven aan boord zeer onaangename menagerie in het leven wordt gehouden. Ik persoonlijk ontving bovendien steeds door de vriendelijke bemiddeling van overste dr. POOL van den pharmaceutischen dienst van het leger dedek, in pillen verwerkt. Nooit heb ik, ondanks langdurige rondzwervingen, een geval van beri-beri aan boord gehad. Onder de ziekten, die de bemanning der vloot teisteren, neemt de beri-beri een zeer onbeteekenende plaats in. Ook ik heb in het hospitaal te Weltevreden veel beri-beri gezien onder matrozen, doch dat waren schepelingen van de Gouvernements Marine, die niet onder Marine resorteert, doch onder den Indischen burgerlijken geneeskundigen dienst, wat den geneeskundigen dienst betreft. Zelfs al was dit niet het geval, dan nog zou het optreden van eenige gevallen van beri-beri op een of ander oorlogsschip niet pleiten tegen de maatregelen in het algemeen door de Marine genomen.

Het doet eenigszins wonderlijk aan, dat, terwijl schrijver een bespreking houdt grootendeels dienende om de fouten van het legerbestuur in de periode 1918—1922 aan te toonen, hij eindigt met te betreuren, dat de Marine dat voorbeeld niet heeft gevolgd. Ik voor mij verheug mij althans, dat in 1918 van dat gespiegel niets is gekomen en wij onzen eigen koers zijn blijven varen.

Den Helder, 14 Februari 1924.

C. W. BOTTEMA, O. v. G. Iste kl. K. M.

GEZWELWEEFSEL VAN DEN SCHEDELBODEM.

De bedoeling van de opmerking van DEELMAN in het nummer van 16 Februari 1.1. naar aanleiding van mijn bijdrage over bovenstaand onderwerp in het nummer van 2 Februari ontgaat mij ten eenenmale. Zijn bezwaar heeft betrekking op een ondergeschikt punt, dat niets verandert aan de geheele samenstelling van het artikel. Bovendien zijn de feiten, die genoemd zijn in het pathologisch-anatomisch verslag van de microscopische praeparaten, in overeenstemming met het oordeel, dat juist DEELMAN destijds bij het zien van deze praeparaten heeft uitgesproken. En eindelijk komt in de formuleering van mijn artikel ten duidelijkste uit, dat ik DEELMAN niet als volledig medewerker heb genoemd, maar dat ik slechts uit beleefdheid aangaf, dat ook hij destijds kennis heett kunnen nemen van en zijn meening heeft kunnen uitspreken over enkele van de histopathologische praeparaten.

Amsterdam, 19 Februari 1924.

S. T. HEIDEMA.